

Motion till riksdagen 2020/21:2642

av **Mathias Tegnér och Serkan Köse (båda S)**

Mänskliga rättigheter i Latinamerika

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att uppmärksamma situationen för de mänskliga rättigheterna i Latinamerika och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för en mänskligare och friare aborträtt och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Amnestys årsrapport för 2019 för Amerika visar att proteströrelser i regionen ofta möts med våld och repression och att detta minst resulterade i 210 dödsfall under året som gick.

I rapporten Amnestys årsrapport 2019 – Fokus på Amerika konkluderar Amnesty följande:

Minst 210 personer dog i samband med protester i Amerika: 83 i Haiti, 47 i Venezuela, 35 i Bolivia, 31 i Chile, åtta i Ecuador och sex i Honduras.

Latinamerika är återigen världens farligaste region för människorättsförsvarare. De invånare som kämpar för rätten till mark eller skydd av territorium och miljö är särskilt utsatta för mord, tvångsförflyttning och trakasserier. Colombia förblir det farligaste landet för människorättsförsvarare: 106 människorättsförsvarare mördades under 2019. Urfolk, afro-colombianer och ledare för arrendebönderna var särskilt utsatta då interna väpnade konflikter fortsätta att rasa.

Mexiko förblir ett av världens farligaste länder för journalister, där minst tio journalister mördades under 2019. Landet uppnådde också ett rekord i total antal mord, men trots detta fortsätter landet misslyckas i sitt arbete med att skapa trygghet, bland annat genom tillsättningen av en militariserad säkerhetsstyrka och genom antagandet av en skrämmande lag gällande rätten till användning av våld.

Folkliga protester i regionen

Som Amnesty:s rapport dokumenterar pågår olika typer av brott mot mänskliga rättigheter i regionen, vilket också bekräftas av andra rapporter. Det råder kort sagt problem kring och övergrepp av mänskliga rättigheter i flera länder i Latinamerika.

Under de senaste åren har folkliga protester brutit ut i flera länder i regionen. Alltför ofta förefaller både den politiska och den repressiva makten ha kort väg till att använda våld mot sina egna medborgare. I den ovan citerade rapporten skriver Amnesty:

Proteströrelser, oftast ledda av unga människor, stod upp och krävde ansvar och respekt för mänskliga rättigheter i länder som Venezuela, Honduras, Puerto Rico, Ecuador, Bolivia, Haiti, Chile och Colombia. Men myndigheterna svarade oftast med repressiva och alltmer militariserade taktiker istället för att skapa förutsättningar för att främja dialog och ta itu med de frågor och den oro demonstranterna gav uttryck för.

Förtrycket i Venezuela var särskilt allvarligt, där Nicolás Maduro-regeringens säkerhetsstyrkor begått brott enligt internationell rätt och allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter, inklusive utomrättsliga avrättningar, godtyckliga frihetsberövanden och överdrivet våld, som i sig kan innebära brott mot mänskligheten. Den chilenska armén och polisen har medvetet skadat demonstranter för att avskräcka från protester, vilket resulterade i minst fyra döda och tusentals allvarligt skadade.

I Chile blossade folkliga protester upp för första gången på väldigt lång tid. Myndigheternas strategi var bland annat att omhänderta och fängsla de som deltagit i protester. Det har inneburit att kanske tusentals människor i dag befinner sig i fängelse i förebyggande syfte, då de arresterats för ringa brott i samband med förra årets protester. Denna strategi förvärrar de redan osäkra förhållandena i det chilenska fängelsesystemet.

För drygt ett år sedan vid en nationell granskning av landets fängelser, upptäckte Chiles institut för mänskliga rättigheter flera allvarliga brister i ett flertal av landets fängelser. Nästan hälften av landets fängelser överskred sin kapacitet. Den riskfyllda situationen med överfulla och osäkra anstalter har accentuerats efter protesternas början.

Det är därför viktigt att de chilenska myndigheterna omedelbart och villkorslöst frisläpper de personer som har fängslats baserat på politiska anklagelser, oavsett om de sitter häktade eller avtjänar ett straff. Detta gäller särskilt samvetsfångar som har blivit fängslade enbart på grund av att de utövat sina mänskliga rättigheter. Vidare uppmanas de chilenska myndigheterna att överväga alternativa åtgärder för interneringen av personer i häkte eller som tillhör en riskgrupp för covid-19.

Aborträtt

Kvinnliga människorättsförsvarare i Latinamerika har länge arbetat hårt för kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter, inklusive rätten till abort. Men coronapandemin är en av de stora orsakerna till att kampen för kvinnors rättigheter i Latinamerika har bromsats under den senaste tiden. Ett exempel är Chile där man har sett en ökning på mer än 50 procent av samtal till akuta stödlinjer för kvinnor som har blivit utsatta för fysiskt, psykiskt och sexuellt våld.

Latinamerika är historiskt den kontinent i världen med mest restriktiv lagstiftning när det gäller aborter, där fem länder i regionen har totalförbud mot abort, enligt RFSU. Ett exempel där utvecklingen gått åt rätt håll är Chile, där det sedan 2017 inte råder totalförbud. Dock är abort i Chile endast lagligt vid tre tillfällen: när graviditeten resulterat från en våldtäkt, när kvinnans liv står på spel eller i samband med svåra fosterskador. Liknande krav finns i de flesta länder i regionen, förutom de som har

totalförbud. Ett annat exempel är också Uruguay och Kuba, där abortreglerna påminner om dem i norra Europa. Dessa krav utgör livshotande hinder för kvinnor och i praktiken är abort fortfarande extremt svårt att tillgå i Latinamerika. Under pandemin har fler kvinnor tvingats vända sig till informella abortinrättningar, som i många fall är lokaliserade på bakgator i större städer och medför livshotande risker. Enligt RFSU är 90 procent av de fyra miljoner aborter som ändå utförs i regionen, osäkra. Över en miljon kvinnor hamnar på sjukhus varje år på grund av osäkra aborter.

Nedstängningen av samhället som en följd av covid-19 har hindrat kvinnor att tillgå grundläggande hälso- och sjukvårdstjänster, inklusive sexuell och reproduktiv vård, preventivmedel och säkra aborter.

Människorätsorganisationer och sociala rörelser i regionen har under pandemin fått fylla det vakuum som har lämnats av myndigheterna när det kommer till att prioritera och säkra försörjningen av sexuella och reproduktiva hälsovårdstjänster för kvinnor, särskilt för de som bor på landsbygden med mindre resurser. Denna brist på vitala tjänster kan aldrig accepteras, inte heller under en pandemi. Pandemin har i flera avseenden fungerat som ursäkt för regeringar i regionen för att inskränka på dess medborgares mänskliga rättigheter.

Mathias Tegnér (S)

Serkan Köse (S)